

Çocuklar İçin Aidiyet Ölçeği: Geçerlilik Güvenirlik Çalışması

Hacer TEKERCİ¹

Öz: Bu çalışmada, erken dönemde çocukların aidiyet düzeylerini ölçmeye yönelik, “Çocuklar İçin Aidiyet Ölçeği”nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 48-72 ay aralığındaki 88 çocuk oluşturmaktadır. Ölçeğin güvenirlik ve geçerliliğinin sınanması için açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Verilerin temel bileşen analizi için uygunluğunun sınanması için Kaiser Mayet Olkin ve Barlett Küresellik testleri uygulanmıştır. Ölçme sonuçlarının güvenirliği için ise ölçeğin cronbach alfa değerlerine bakılmıştır. Araştırmanın sonucunda, Kaiser Mayer Olkin değerinin .711 olduğu, Barlett Küresellik değerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<.05$) bulgusuna ulaşılmıştır. Gerçekleştirilen analizler sonucunda tek faktörlü yapının modelin %58, 105’ini açıkladığı görülmüştür. Bu bağlamda ilgili ölçme aracının geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Okul Öncesi, Aidiyet, Aidiyet Ölçeği

Belonging Scale for Children: Validity and Reliability Study

Abstract: This study aimed to develop the “Belonging Scale for Children” to measure the level of belonging of children in the early years. The study group of this research consisted of 88 children aged between 48-72 months who attended a pre-school education institution. Exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis were performed to test the reliability and validity of the scale. Kaiser Mayet Olkin and Barlett Sphericity tests were applied to test the suitability of the data for principal component analysis. For the reliability of the measurement results, Cronbach’s alpha values of the scale were checked. The findings obtained in this study showed that the Kaiser Mayer Olkin value was .711, and the Barlett Sphericity value was statistically significant ($p<.05$). As a result of the analyses performed, it was seen that the single-factor structure explained 58, 105% of the model. In this context, it can be said that the relevant measurement tool is a valid and reliable measurement tool.

Keywords: Preschool, Belonging, Scale of Belonging

Sosyal bilimciler, yaşamdaki deneyimlerimizi anlamlandırmak ve bize bir amaç duygusu vermek için nereye ait olduğumuzu bilmeye derin bir ihtiyaç olduğunu uzun süredir tartışmaktadır. Kendimizi nasıl anladığımız ve kendimize nasıl açıkladığımız çoğu zaman bunun bir parçasıdır (Healy, 2020). Bu nedenle çağlar boyunca insanlar, kişilerarası bağlara, güvenlik, geçim, emniyet, sevgi, arkadaşlık ve esenlik sağlayan başkalarıyla etkileşimlere ve topluluklara dahil olmaya ihtiyaç duymuşlardır. Bu farklı parçaları anlamak ve yeni bir anlam oluşturmak için bütünleştirmek, çoğu zaman kişinin benlik algısını ve dünyaya bakışını bir şekilde bütünleştirmeyi gerektirmektedir (Brison, 1999). Benzer şekilde Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Teorisinde de ait olma duygusuna ilişkin, insanın evrensel bir özelliği ve temel bir insan ihtiyacı olarak açıklanmıştır (Maslow, 1970). Teoride tanımlanan ait olma ve sevgi basamağı içerisinde; toplumsal ilişkiler, ikili ilişkiler, sevmek ve sevilme ihtiyacı söz konusudur (Çoban, 2021). Bu konuda sosyal ilişkilere odaklanan anlayışıyla Adler'in Doğum Sırası Kuramında birey için hayatın anlamı, bir topluluk içinde kendine yer bulma olarak tanımlanmıştır. Ve Adler'e göre bireyler kendilerini yetersiz hissettikleri zaman bu duyguyla baş etmek için ait oldukları bir yer bulma arayışına girmektedirler (Çınarbaş & Nilüfer, 2019). Dolayısıyla böyle bir süreç içinde insanlar sosyal durumların üstesinden gelmeye çalışırken, kendini başka insanların yerine koyarak uygun tepkiler vermeyi öğrenmektedir. Bu nedenle aile, arkadaşlar ve toplumun diğer üyeleri ilerleyen yaş ile birlikte, bireylerin benlik gelişimi için çok önemli hale gelmekte (Mead, 1934) ve bireyler tüm bu deneyimlerle birlikte aidiyet duygusunu geliştirmektedirler.

Bu bağlamda aidiyet kavramı incelendiğinde bazı kaynaklarda, sosyal bir gruba formal bir katılımdan ziyade, psikolojik bir duyguya atıfta bulunduğu dikkati çekmektedir (Schaffer, 2006). Diğer bir kaynaktan ise aidiyet duygusu ile ilişkili olarak; başkalarıyla paylaşıldığında ve onlar tarafından yansıtıldığında, yani aidiyet ve ayrılık arasında bir denge olduğunda (Woodhead & Brooker, 2008) ve diğerleri tarafından dışlanmaya maruz kalınmadığında, pozitif bir şekilde desteklenmiş olacağı belirtilmektedir (Peers & Fler, 2014). Genel olarak aidiyet ise; bir parçanın bütünle ilişkisine işaret eden (Hännikäinen, 1999), birliktelik duygusu yaratan ve insanları birbirine bağlayan bir tür *psiko-sosyal bir bağ* olduğu şeklinde nitelendirilmektedir (Woodhead & Brooker, 2008). Hagerty ve diğerleri (1992) ise aidiyet kavramını, kişilerin kendilerini sistemin veya çevrenin ayrılmaz bir parçası olarak hissetmeleri için bir sisteme veya çevreye kişisel katılım deneyimi olarak açıklamışlardır. Bununla birlikte aidiyet duygusunu, bağlanma ve sosyal destek gibi diğer kişilerarası olgulardan farklı olarak, benzersiz bir kavram olarak tanımlamış ve ruh sağlığının hayati bir bileşeni olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Hagerty ve Patusky (1995), sosyal destek süreçlerini oluşturan önemli bir unsur olduğunu öne sürmüşlerdir. Dolayısıyla aidiyet duygusundaki eksiklikler de hem psikolojik hem de sosyal alandaki problemlerle ilişkilendirilmiştir (Hagerty ve diğerleri, 1996).

Aidiyet ve sevilme ihtiyacı karşılanan bireylerin ise güven ve saygınlık ihtiyacını karşılayarak gelişimlerine devam ettiği ve kendini gerçekleştirme noktasına doğru ilerleyebildiği kaynaklarda belirtilmiştir (Feist & Feist, 2006). Özellikle gebelik süreci de dahil olmak üzere, bebeğe bakım veren kişi ile bebek arasında kurulan bağın, aidiyet duygusunun gelişiminde son derece önemli olduğu kaynaklarda dikkati çekmektedir. Çünkü aile, bireylerin ait olma ihtiyacının ilk desteklendiği en küçük toplumsal yapıdır. Buna göre Adler (1949), bireylerin kendisini ait hissettiği sosyal gruplara göre çevresini yorumlamasına, çevre ve genetiğin etkileşimine ve bireylerin davranışları üzerindeki etkisine vurgu yapmıştır (aktaran Çınarbaş & Nilüfer, 2019). Kurama göre kişilerin dahil oldukları ilk topluluk aile ortamıdır. Buna bağlı olarak, bireylerin ailenin her bir üyesi ile olan etkileşimi üstünlük ve güç kurma arzusuyla oldukça ilişkili olarak değerlendirilmektedir. Adler anne, baba ve kardeşler arasındaki ilişkiler ve etkileşimin yanı sıra doğum sırasına göre konumun, kişiliğin gelişiminde önemli olduğunu savunmaktadır (Adler, 1949 aktaran Çınarbaş & Nilüfer, 2019). Benzer şekilde Bağlanma ve Nesne İlişkileri Kuramı gibi çeşitli psikososyal çerçeveler, kişilerarası işleyişin temel öğelerinin bebeklik ve çocuklukta oluştuğunu öne sürmektedir. Bu konuda Erik Erikson'un kuramı ise çocukların sosyal ve duygusal gelişimi açısından oldukça açıklayıcı olmuştur. Erikson'un psikososyal gelişim kuramının birinci dönemi olan temel güvene karşı güvensizlik döneminde savunulan görüşün; duygusal yönden sağlıklı gelişen bebeklerin, onlara bakım veren ve temel ihtiyaçlarını karşılayan bireylerin şefkatini ve onlara karşı hassasiyetlerini hissettikçe, dünyayı güvenli ve ön görülebilir bir yer olarak algılamaya devam ettikleri yönündedir (Trawick-Smith, 2018). Benzer şekilde Ainsworth (1940) bağlanılan figürün, çocuğun dünyayı oradan keşfedebileceği güvenli bir merkez/yer olarak açıklamıştır (aktaran Bretherton, 1992). Güven

duygusuna ulaşmanın kritik önemdeki bir bölümü ise bebeklerin, başkaları ile duygusal bağ kurma yetenekleri olarak görülür. Bununla ilgili olarak John Bowlby (1958) bağlanma teorisinde bağlanmayı, bebeklerin ve ailelerinin duygusal bağ kurmalarına yol açan ve karşılıklı etkileşimle devam eden bir süreç olarak açıklamaktadır. Diğer taraftan Lecky'nin benlik tutarlılığı teorisine göre bireylerin yaşamdaki temel motivasyonlarının bütünlük için çaba harcamak olduğunu söylemiştir (Stevens, 1992). Ayrıca Rogers'ın fenomenolojik kişilik kuramında bireylerin kendini gerçekleştirme eğiliminin sadece belirli koşullar gerçekleştiğinde oluşabildiğini belirtmiştir. Bu koşullar; bireyin kendisi için önemli bir kişi ile olan ilişkisinde (anne-çocuk), içtenlik (samimiyet), empati, koşulsuz olumlu kabul alabiliyor olmasıdır. Bu koşullar sağlandığında kişi doğuştan gelen kendini gerçekleştirme eğilimini olumlu bir şekilde tamamlayabilmektedir (Feist & Feist, 2006).

Dolayısıyla bebeklik döneminde oluşturulan güvenli bağlanma ve etkileşimler, sonraki süreçlerde de pozitif aidiyet duygusunun geliştirilmesine temel oluşturabilir. Elbette başkalarıyla, özellikle bakım verenlerle olan bu erken ilişkiler, sonraki yıllarda bireylerin kendilerini nasıl algıladıkları ve başkalarıyla ilgili olarak nasıl davrandıkları konusunda etkilidir. Yine de bu genel anlayışın altında, ait olmanın ne anlama geldiği, aidiyetin nasıl oluştuğu, nasıl deneyimlendiği ve ifade edildiği ya da olmadığı gibi bireyler veya gruplar için devam eden çıkarımlar hakkında derin sorular yatmaktadır. Özellikle bu sorular, sosyoloji, psikoloji, din, toplumsal cinsiyet çalışmaları, antropoloji ve siyaset gibi çok sayıda disiplinde dikkati çekmiştir. Son dönemlerde yapılan araştırmalarda, artan milliyetçilik, ulus ötesi hareketlilik, savaştan kaçan mülteciler ve göçmen akışı gibi küresel eğilimlerin yaşandığı risk altındaki topluluklarda yaşayan bireylerin/çocukların aidiyet duygusuna odaklanıldığı görülmektedir (Besta ve diğerleri, 2016; Cameron ve diğerleri, 2006; Halse, 2018; Healy, 2020; Nette & Hayden, 2007). Dolayısıyla yukarıda bahsi geçen bu soruların, eğitim de dahil olmak üzere yaşamın tüm alanları için aciliyet ve önem kazanması gerekmektedir.

İlgili literatür ve araştırmalar doğrultusunda, bireylerin yaşam içerisinde, farklı bağlamlarda ve çeşitli derecelerde aidiyet duygusu geliştirdikleri, pek çok etkene bağlı değişim gösteren ve belirsizliğini koruyan bir süreç olduğu görülmektedir. Bu nedenle aidiyet duygusunun gelişiminde aile önemli bir faktör olmasına rağmen aile dışında; okul, öğretmen, akranlar arası ilişkiler ve toplum faktörlerine atıfta bulunan araştırmalar çok yönlü bir bakış açısı sunmaktadır.

Aidiyet, erken çocukluk eğitimi ve bakımı için önemli bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Toplumsal olarak aidiyet politikası, aidiyetin tüm karmaşıklığı içinde nasıl çalıştığına dikkat etmesi nedeniyle okul öncesi eğitim kurumları, aidiyet hakkında düşünmek için potansiyel olarak nitelikli bir odak noktası oluşturmaktadır. Aidiyet, politikanın önemli bir yönü olması nedeniyle toplumsal kategorizasyon süreçleri veya sosyal kategorilere kimin ait olup olmadığını, kimin neye dayanarak karar verdiğini belirlemek konusunda önemli bir yere sahiptir (Stratigos, 2015). Bu nedenle özellikle çocukların aileden sonra katılım gösterdikleri ilk topluluk olan erken çocukluk merkezleri ve bu döneme ilişkin aidiyet ile ilgili çalışmalar, birçok açıdan aidiyet kavramını açıklamaya ve erken dönemden itibaren desteklemeye çalışmışlardır. Bu konuda Jo Wastell ve Degotardi (2017), aidiyet kavramının felsefi karmaşıklığına ve onun ortak benlik kavramına derinden gömülü olduğuna dikkati çekerek, aidiyetin çocukların bakış açılarından ne anlama geldiğine dair bir çalışma yürütmüşlerdir. Araştırmacılar 28 çocukla çalışarak, çocukların aidiyet anlayışlarını belgeleme çalışmaları gerçekleştirmiştir. Araştırma kapsamında, hikâye anlatımı sürecinde desteklenen rehberli tartışma, çocukların oyunları için açık uçlu materyaller ve oyuncak bebekler, çizimler ve bir hikâye canlandırma gibi çalışmalar yürütülmüştür. Araştırmanın sonucunda ise çocukların aidiyet kavramına ilişkin görüşlerini; insanlar aracılığıyla aidiyet ve bir yere ait olarak kategorize edebileceklerini belirtmişlerdir. Yeni Zelanda Eğitim Bakanlığı (2017) ise erken çocukluk eğitim programlarında vurguladığı bir başlık olan 'ait olma'yı, başkalarıyla ve çevreyle bağlantı duygusu olarak tanımlamaktadır. Ayrıca her çocuğa saygı duyulduğu ve çeşitliliğe değer verildiği güvenli ve emniyetli yerler olan erken çocukluk eğitim ortamlarını işaret ederek, 'çocuklara anlam ve amaç sunan, erişilebilir ve kapsayıcı bir müfredatı deneyimledikleri yer olarak açıklamaktadır. Emilson ve Eek-Karlsson (2021) İsveç'te bir erken çocukluk eğitim merkezinde çocukların aidiyetle ilişkili konuşmalarına odaklandıkları çalışmada, çocuklarda aidiyetin sınırlarını ve nasıl konumlandıklarını yönelik; ortak konuşma dili, ortak oyun fikri, yaş ve cinsiyete bağlı olarak değişiklik

gösterdiğini tespit etmişlerdir. Öğretmenler açısından; güçlü bir sosyal, duygusal, uzamsal ve zamansal boyut duygusu içeren aidiyet anlayışları Tillett ve Wong (2018) tarafından araştırılmış ve öğretmenlerin kendi aidiyet duygusunun da çocukların aidiyet duygusu geliştirmelerinde önemli olduğunu ortaya koymuşlardır. Koivula ve Hännikäinen'nin (2016) çalışmalarında, bir gündüz bakım merkezinde çocukların topluluk duygusu oluşturma sürecini incelemişlerdir. Araştırmada, topluluk duygusunun nasıl geliştiği ve temel özelliklerinin neler olduğu incelenmiştir. Sonuçlar, çocukların topluluk duygusunun üç aşamada geliştiğini göstermektedir. İlk aşamada, topluluk duygusunun ortak oyundaki deneyimlerle yavaş yavaş geliştiği, ikinci aşamada, oyunda istikrarlı arkadaşlıkların kurulduğu ve güçlendiği görülmüştür. Son aşamada ise, topluluk duygusunun tam olarak yerleştiği ve çocukların duygusal bağlarının daha da güçlendiği görülmüştür. Bunun sonucu olarak da çocukların duygusal ve fiziksel yakınlık sergilediği, paylaşma, önemseme ve birliktelik şeklinde davranışlar ortaya koydukları gözlenmiştir. Benzer şekilde Johansson ve Rosell (2021), Norveç erken çocukluk eğitiminde çocukların akran topluluklarına aidiyetiyle ilgili bir çalışmada; yakınlık, çatışma ve eğlence üzerine inşa edilmiş üç topluluk türü belirlemişlerdir. Farklı bu üç topluluğun, aidiyet için çeşitli koşullar ortaya koyduğu, ancak üçünün de ortak özelliğinin, birey ve topluluk arasındaki ilişki olduğu vurgulanmıştır. Araştırmacılara göre bu bulgular, farklı topluluk türlerinde farklı aidiyet koşullarının nasıl yaratıldığını göstermektedir.

Aidiyet ile ilgili alan yazın ve araştırmalar incelendiğinde, çocuklarda aidiyet duygusunun gelişimini etkileyen birçok değişken olduğu görülmektedir. Ayrıca bireylerde aidiyet duygusunun gelişiminin kuramlara göre temelinin, bebeklik dönemde inşa edildiği vurgulanmakla birlikte, çalışmalarda bu duygunun dinamik ve değişken bir süreci olduğu görülmektedir. Bununla birlikte aidiyet duygusunun bağlamının incelendiği araştırmalarda ise, yere ve kişiye aidiyet şeklinde gelişebileceği belirtilmektedir. Aynı zamanda erken çocukluk dönemi boyunca çocukların okullarda; öğretmen, akran, eğitim programı uygulamaları vb. değişkenlerin çocukların aidiyet duygusu üzerinde çok yönlü etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle yurtdışı alan yazında aidiyeti konu alan çalışmaların; toplumların çok kültürlü yapısına ve kapsayıcı eğitim uygulamalarına odaklandıkları görülmektedir. Bununla birlikte çocuklarla yapılan çalışmalarda kullanılan yöntemlerin çoğunlukla, öğretmen görüşleri, durum inceleme, gözlem yapma, video kaydı analizleri, öğretmen odak grup görüşmeleri vb. tekniklerin kullanıldığı dikkati çekmiştir. Ayrıca ilerleyen okul kademelerindeki öğrencilerin ve yetişkin aidiyet duygusunun değerlendirildiği çalışmalarda ise nicel ölçme araçlarının kullanıldığı görülmüştür. Ancak okul öncesi dönemde doğrudan ve birebir çocuklar ile gerçekleştirilen ve materyal kullanılarak çocukların aidiyet duygularını kapsamlı ve çok yönlü değerlendirebilecek bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Bu noktadan hareketle bu çalışmada, erken dönemde çocukların aidiyet düzeylerini ölçmeye yönelik, Çocuklar İçin Aidiyet Ölçeği'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırma bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Ölçeğin geliştirilmesine ilişkin süreçlere, katılımcılara ve kullanılan analizlere ilişkin bilgilere bu bölümde yer verilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Antalya il merkezinde Millî Eğitim Bakanlığı'na [MEB] bağlı bağımsız anaokuluna devam eden, 48-72 aylık normal gelişim gösteren çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede, araştırmada ele alınacak olan probleme ilişkin önceden belirlenen niteliklere sahip kişi, nesne, durum ya da olaylar üzerine çalışılmaktadır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012). Araştırmada çalışma grubuna dahil edilecek olan çocukların yaş aralığının 48-72 ay aralığında olması ve normal gelişim göstermesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Ayrıca çalışma grubu belirlenirken 48 ve 72 aylık çocukların sayısının fazla olduğu okullar olmasına özen gösterilmiştir. Ölçek geliştirme çalışmalarına yönelik yürütülen çalışmalarda, çalışma grubunun büyüklüğü ile ilgili farklı görüşler olmakla birlikte, madde sayısının beş katı kadar sayıya ulaşmanın yeterli olduğu açıklanmıştır (Bryman & Cramer, 2001; Child, 2006). Pallant (2016) ise madde başına 10 yanıtlayıcı olması gerektiğini vurgularken bazı yazarlar madde sayısının beş katının yeterli olduğunu açıklamaktadırlar (Tabachnik & Fidell, 2013). Bu doğrultuda araştırmada

belirlenen özelliklerde toplam 88 çocuğa yer verilmiştir. Kaynaklarda yer verilen bu bilgilere dayanarak çalışma grubunun büyüklüğünün ölçek geliştirme çalışması için yeterli olduğu söylenebilir. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan çocukların özelliklerine ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Çocukların Cinsiyet Değişkenine Yönelik Dağılımları

Cinsiyet	n	%
Kız	48	54,5
Erkek	40	45,5
Toplam	88	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmanın çalışma grubunun 48'i (%54,5) kız, 40'ı (%45,5) erkek olmak üzere 48-72 ay aralığındaki 88 çocukta olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Çocukların Yaş Değişkenine Yönelik Dağılımları

Yaş	n	%
4 Yaş	25	28,4
5 Yaş	31	35,2
6 Yaş	32	36,4
Toplam	88	100,0

Tablo 2 incelendiğinde çocukların 25'inin (%28,4) dört yaşında, 31'inin (%35,2) beş yaşında ve 32'sinin (%36,4) ise altı yaşında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Çocukların Okul Öncesi Eğitime Katılma Sürelerine Yönelik Dağılımları

Okul Öncesi Eğitime Katılma Süresi	n	%
Bir yıl	27	30,7
İki yıl	7	8,0
2 yıl ve üzeri	19	21,6
Hiç katılmama	35	39,8
Toplam	88	100,0

Tablo 3 incelendiğinde çalışma grubunda bulunan çocukların 27'sinin (%30,7) bir yıl, 7'sinin (%8) iki yıl, 19'unun (%21,6) 2 yıl ve üzeri okul öncesi öğretime dahil oldukları, 35'inin (%39,8) ise hiç katılım göstermediği görülmüştür.

Tablo 4. Çocuğun Birlikte Yaşadığı Kişiler Değişkenine Yönelik Dağılımları

Çocuğun Birlikte Yaşadığı Kişiler	n	%
Anne ve babası ile	42	47,7
Anne-baba ve bir kardeş ile	37	42,0
Anne-baba ve iki kardeş ile	5	5,7
Diğer (Ayrı ebeveyn, tek ebeveyn, yakın akraba, dörtten fazla kardeş)	4	4,5
Toplam	88	100,0

Tablo 4 incelendiğinde çocukların 42'sinin (%47,7) anne ve babası ile, 37'sinin (%42) anne, baba ve bir kardeş ile, 5'inin (%5,7) anne, baba ve iki kardeş ile, 4'ünün (%4,5) ise diğer kişiler ile birlikte yaşadığı tespit edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada çocuklara yönelik kişisel verileri toplamak için araştırmacı tarafından kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Kişisel bilgi formunda araştırmada yer alan çocukların; gelişim durumu, cinsiyet, yaş, okul öncesi eğitim kurumuna gitme durumu ve çocuğun birlikte yaşadığı kişilere ilişkin bilgileri içeren sorular yer almaktadır. Hazırlanan bu formda yer alan bilgiler, gerekli izinler alındıktan sonra araştırmacı tarafından çocuklara ait kişisel bilgilerinin yer aldığı gelişim dosyaları incelenerek elde edilmiştir. Kişisel bilgi formundan elde edilen veriler incelenerek normal gelişim gösteren tüm çocuklar çalışmaya dahil edilmiştir.

Çocuklar İçin Aidiyet Ölçeği

Araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Türkiye’de ilk kez geliştirilen ve kullanılan bu ölçek ile 48-72 aylık çocukların aidiyet duygularını değerlendirmek amaçlanmıştır. Ölçek 4 alt faktör olarak düzenlenmiştir. Bunlar; okul, öğretmen, arkadaş ve aile aidiyetidir. Alt faktörlere ilişkin detaylı bilgiler aşağıdaki bölümlerde sunulmuştur. Ölçek 4’lü derecelendirme; Yüksek Düzeyde Ait Hissediyorum (3) / Orta Düzeyde Ait Hissediyorum (2) / Düşük Düzeyde Ait Hissediyorum (1) / Hiç Ait Hissetmiyorum (0) şeklinde değerlendirme yapılacak şekilde düzenlenmiştir. Ölçekten alınan puanın yükselmesi, çocuğun sahip olduğu aidiyet duygusunun arttığına işaret etmektedir.

Çocuklar İçin Aidiyet Ölçeğinin Geliştirilme Süreci

Çocuklar için aidiyet ölçeği geliştirilirken, Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisi (1970), Erikson’un Psiko-sosyal gelişim kuramı, John Bowlby (1958) bağlanma teorisi, Adler’in doğum sırası kuramı, Lecky’nin benlik tutarlılığı teorisi, Rogers’ın fenomenolojik kişilik kuramı gibi kuramlar, yaklaşımlar, yurtiçi ve yurtdışı alan yazın ve yapılan çalışmalar dikkate alınarak ölçek yapılandırılmıştır (Bretherton, 1992; Emilson & Eek-Karlsson, 2021; Halse, 2018; Healy, 2020; Johansson & Rosell, 2021; Bowlby, 1958; Koivula & Hännikäinen, 2016; Maslow, 1970; Stevens, 1992; Trawick-Smith, 2018; Tillett & Wong, 2018). İlgili literatür ışığında erken çocukluk döneminde çocukların aidiyet duygusu üzerinde etkili olduğu belirlenen temel öğelerin; aile, okul, öğretmen ve arkadaşlar olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda soru havuzu ve soruların cevaplarını ortaya koymayı amaçlayan ölçek yapısı ve materyalleri yapılandırılmıştır.

Ölçek soruları/yönergeleri ve materyalleri: Ölçek soruları/yönergeleri oluşturulurken, ilgili alan yazında yer alan kuramlar aidiyet duygusunun gelişimi kapsamında incelenmiştir. Çocukların aidiyet duygusu ile ilişkili temel gelişimsel özellikler ve göstergeleri değerlendirilmiştir. Çocukların aidiyetinin belirleyicisi olabilecek göstergeleri ortaya koymayı amaçlayan sorular/yönergeler için alan yazında gerçekleştirilmiş görüşme, gözlem, değerlendirme çalışmalarının sonuçları incelenmiştir. Çalışmalardan elde edilen sonuçlar analiz edilerek çocukların aidiyetinin olduğu alanlar tespit edilmiş ve ölçeğin alt faktörleri; aile aidiyeti, okul aidiyeti, öğretmen aidiyeti ve akran aidiyeti olacak şekilde dört alt faktör belirlenmiştir.

Sonrasında ise çocuklar için herhangi bir ayırt ediciliği olmayan ve kimlik özelliği taşımayan, doğal ürünlerden-tasarlanan ve yalnızca insan figürünü yansıtan materyaller hazırlanmıştır. Çocuklar için ifade edilen aidiyet alanlarını temsil etmesi için küçükten büyüğe, iç içe geçmiş dairelerden oluşan beyaz renkte bir zemin hazırlanmıştır. Hazırlanan materyaller yaş aralığı 48-72 ay arasında değişen, kız ve erkek beş çocuk ile ön görüşme yapılarak denenmiştir. Materyallerin çocuklarda neyi çağrıştırdığı, kim olabileceği, farklı yönergelerde çocukların hayal gücünde istenilen imgeyi temsil edip etmediği test edilmiştir. Görüşmelerin sonucunda çalışmanın amacına hizmet edebilecek değişkenliği sağladı, çocukların istedikleri kişi için bu materyali kullanabilecekleri görülmüştür. Ayrıca aidiyet alanı için oluşturulan zeminde çocukların yönergelere uygun konum belirleyebildikleri görülmüştür. Sonrasında ölçeğin kapsam geçerliğini sağlayabilmek için, oluşturulan soru havuzu, materyaller ve ölçek yapısı alan uzmanlarından oluşan beş uzmanın (bir ölçme ve değerlendirme uzmanı [MAKÜ], bir rehberlik ve psikolojik danışmanlık uzmanı [MAKÜ], iki alan uzmanı [Ankara Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi] ve bir okul öncesi öğretmeni [MEB]) görüşüne sunularak teknik açıdan değerlendirmeleri istenmiştir. Alan uzmanlarından gelen geri dönütler ile ölçek soruları/yönergeleri ve derecelendirme aralığı yeniden düzenlenmiştir. Özellikle soruların/yönergelerin yapıları, kullanılan alana özgü kavramlar ve soruların sıralamasına yönelik uzman görüşleri değerlendirilerek ölçek düzenlenmiştir. Ayrıca araştırmacı tarafından uzmanlara sunulan derecelendirme aralığı 5’li derecelendirme şeklinde iken uzman görüşleri sonrasında çocuklar için ayırt ediciliği daha da kolaylaştırmak için 4’lü derecelendirme şeklinde düzenlenmiştir. Ölçek materyallerinde ve ölçek alt faktörlerinde herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir.

Çocukların ölçekteki aidiyet durumlarını derecelendirebilmeleri için likert tipi 4’lü derecelendirmeye göre ölçek yapılandırılmıştır. Ölçek 4’lü derecelendirme; Yüksek Düzeyde Ait Hissediyorum (3) / Orta Düzeyde Ait Hissediyorum (2) / Düşük Düzeyde Ait Hissediyorum (1) / Hiç Ait Hissetmiyorum (0) olarak değerlendirme yapılacak şekilde belirlenmiştir. Ölçek verileri, araştırmacı tarafından okul öncesi eğitim

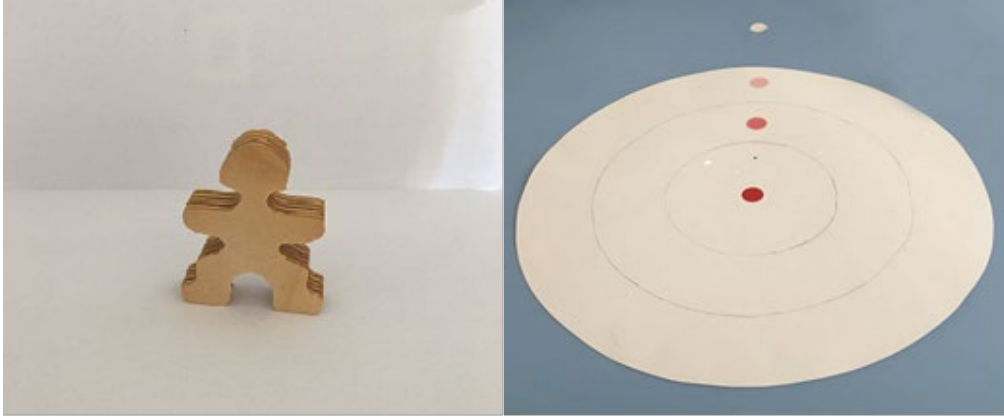
kurumuna devam çocuklar ile birebir görüşülerek toplanmıştır. Çocukların sorulara/yönergelere verdikleri yanıtlar ve materyalleri konumlandırma şekilleri dikkate alınarak, yukarıda sunulan derecelendirmeye göre yanıtları araştırmacı tarafından kaydedilmiştir. Ölçek alt faktörleri ve örnek yönergeler sonraki bölümde sunulmuştur.

Çocuklar İçin Aidiyet Ölçeğinin Uygulama Süreci ve Verilerin Toplanması

Ölçek uygulamasına başlanmadan önce, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu 04/01/2022 tarih, 2023/01 toplantı numaralı ve GO2023/07 sayılı karar onayı ile veriler toplanmıştır. İlgili literatür ışığında erken çocukluk döneminde çocukların aidiyet duygusu üzerinde etkili olduğu açıklanan; aile, okul, öğretmen ve arkadaşlar olduğu tespit edilmiştir.

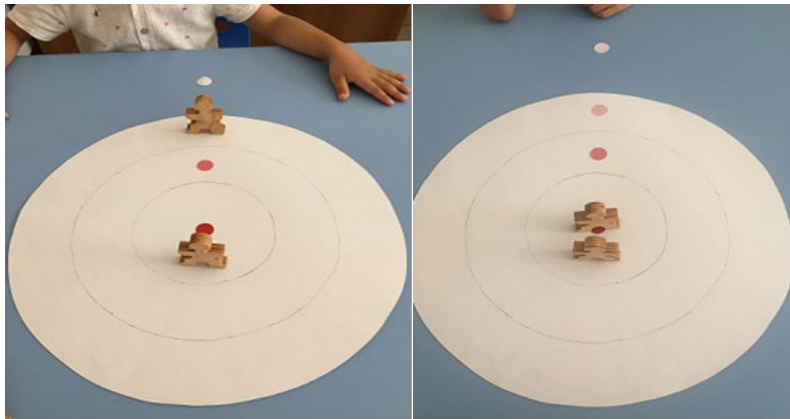
Ölçek uygulama sürecinde araştırmacı her bir çocuk ile yaklaşık 5-6 dk süren birebir görüşmeler gerçekleştirmiştir. Ölçek dört aşamalı olarak uygulanmaktadır. Uygulama aşamaları aşağıda sunulmuştur:

Birinci aşama (Okul aidiyeti alt faktörü). Bu aşamada araştırmacı kullanacağı ilk materyali çocuğa tanıtır. Her bir materyalin ne anlam ifade ettiği çocuğa açıklanır. Örnek olarak, '*Burası senin okulun* (okulu temsil eden materyal gösterilir). *Bu da sensin* (çocuğu temsil eden materyal gösterilir)'. Sonrasında ilgili yönerge çocuğa verilerek ölçek materyalleri aracılığı ile çocuğun yanıt vermesi beklenir. Araştırmacı yukarıda açıklanan puanlamalara göre çoğun verdiği yanıtın puanlamasını gerçekleştirir. Örnek görseller aşağıda sunulmuştur.

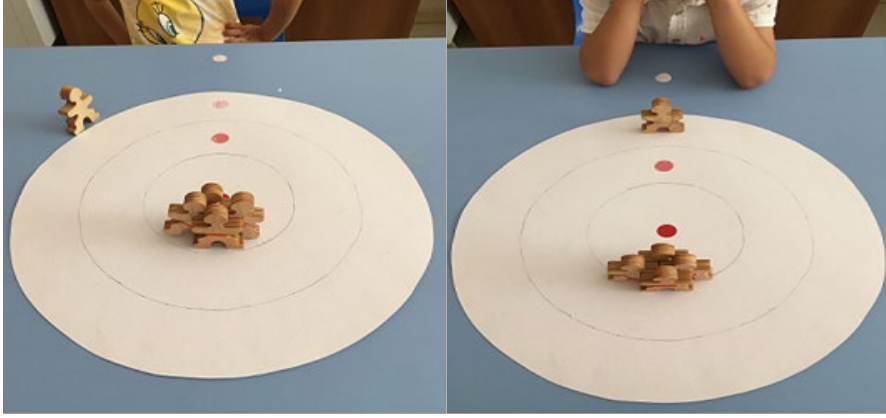
Şekil 1. Okul aidiyeti alt faktörü örnek uygulamalar

İkinci aşama (Öğretmen aidiyeti alt faktörü). Bu aşamada araştırmacı kullanacağı materyali çocuğa tanıtır. Eklenen materyalin ne anlam ifade ettiği çocuğa yeniden açıklanır. Örnek olarak, '*Burası senin okulun* (okulu temsil eden materyal gösterilir). *Bu da öğretmenin* (çocuğu temsil eden materyal gösterilir)'. Sonrasında ilgili yönerge çocuğa verilerek ölçek materyalleri aracılığı ile çocuğun verdiği yanıtı göre puanlama gerçekleştirilir.

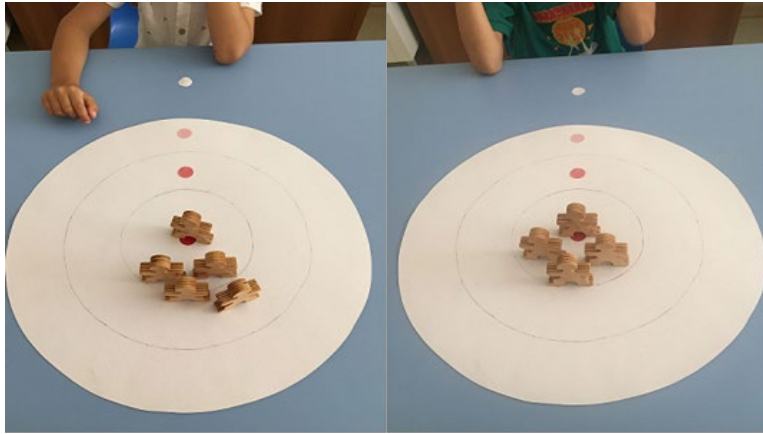
Şekil 2. Öğretmen alt faktörü örnek uygulamalar

Üçüncü aşama (Arkadaşlara aidiyet alt faktörü). Bu aşamada araştırmacı eklenen materyali çocuğa tanıtır. Eklenen materyalin ne anlam ifade ettiği çocuğa yeniden açıklanır. Örnek olarak, '*Burası senin okulun* (okulu temsil eden materyal gösterilir). *Bunlarda arkadaşların* (çocuğu temsil eden materyal gösterilir)'. Sonrasında ilgili yönerge çocuğa verilerek ölçek materyalleri aracılığı ile çocuğun verdiği yanıtı göre puanlama gerçekleştirilir. Bu bölümde çocuklar ile çalışma yapılırken akranlarının her birine yönelik ayrı ayrı değerlendirme yapılabilir.

Şekil 3. Arkadaş alt faktörü örnek uygulamalar

Dördüncü aşama (Aileye aidiyet alt faktörü). Bu aşamada araştırmacı çocuğa ailesi ile ilgili bilgiler sorar. Aile yapısına ilişkin materyalleri düzenler ve materyali çocuğa tanıtır. Eklenen materyalin ne anlam ifade ettiği çocuğa açıklanır. Örnek olarak, '*Burası senin evin* (evi temsil eden materyal gösterilir). *Bu annen, baban* vb. (materyaller uygun sıra ile yerleştirilir)'. Sonrasında ilgili yönerge çocuğa verilerek ölçek materyalleri aracılığı ile çocuğun verdiği yanıtı göre puanlama gerçekleştirilir. Bu bölümde çocuklar ile çalışma yapılırken aile bireylerinin her birine yönelik ayrı ayrı değerlendirme yapılabilir.

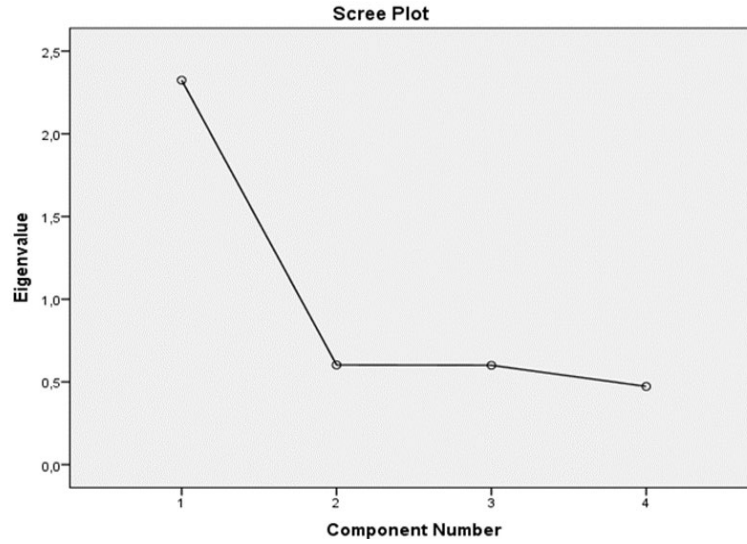
Şekil 4. Aile alt faktörü örnek uygulamalar

Verilerin Analizi

48-72 aylık çocuklar için geliştirilen Çocuklar İçin Aidiyet Ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerliliğinin sınanması için açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Verilerin temel bileşen analizi için uygunluğunun sınanması için SPSS paket programında Kaiser Mayet Olkin ve Barlett Küresellik testleri uygulanmıştır. Analizler sonucunda ortaya çıkan yapının doğrulayıcı faktör analizi çalışmaları için LISREL paket programı kullanılmıştır. Modelin geçerliliğine ilişkin ki kare değerinin serbestlik derecesine oranı, GFI, AGFI, CFI, NFI, SRMR ve RMSEA değerleri incelenmiştir. LISREL modelinin önerdiği '1' modifikasyon gerçekleştirilerek modelin uygunluğuna ilişkin değerler uyumlu seviyeye getirilmiştir. Ölçme sonuçlarının güvenilirliği için ise ölçeğin cronbach alfa değerlerine bakılmıştır.

Bulgular

Açımlayıcı faktör analizi öncesinde Kaiser Mayer Olkin ve Barlett Küresellik değerleri hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda Kaiser Mayer Olkin değerinin .711 olduğu, Barlett Küresellik değerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<.05$) bulgusuna ulaşılmıştır. Bu değerler faktör analizi açısından veri setinin uygunluğuna işaret etmektedir. Çoklu bağlantı probleminin olup olmadığının incelenmesi amacıyla r matrisinin determinant katsayısı incelenmiş, determinant katsayısının ,398 olduğu görülmüştür. R -matrisini determinanı 0.00001'den büyük ise çoklu bağlantı probleminin olmadığı söylenebilir (Field, 2005). Sonuçlar ilişkin özdeğer grafiği Şekil 5'te görülmektedir.

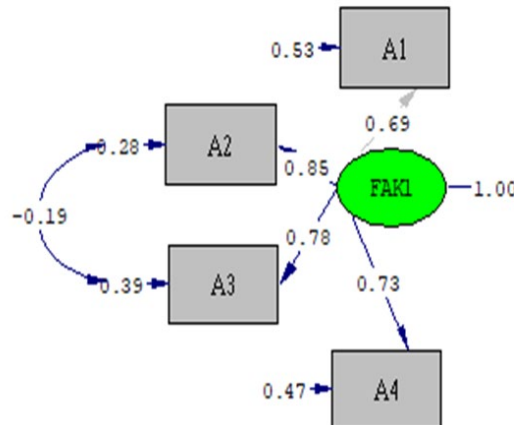
Şekil 5. Özdeğer grafiği

Gerçekleştirilen analiz sonucunda bir faktörlü yapının modelin %58, 105'ini açıkladığı görülmüştür. Dört faktörlü bir yapı gösteren ölçeğin, tek kırılımlı şekilde sonuç vermesinde aidiyete ait bileşenlerin teorik olarak genel bir aidiyet algısı oluşturmasının etkisi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 5. Geçerlik Analizi ve Betimsel İstatistik Analizi Sonuçları

Madde Numarası	Ortalama	Standart Sapma	Faktör Yüğü	Özdeğer (%)
A1	2,6477	,81706	,743	58,105
A2	2,5455	,74137	,804	
A3	2,5227	,84387	,734	
A4	2,8295	,55131	,766	

Tablo 5 incelendiğinde madde ortalamalarının 2,5227 ile 2,8295; standart sapmalarının ,55131 ile ,81706; faktör yüklerinin ,734 ile ,804 arasında değiştiği görülmektedir.

Şekil 6. Doğrulamalı faktör analizine ilişkin Path diyagramı

Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sürecinde LISREL tarafından A2 ve A3 maddeleri arasında yapılmasını önerdiği bir modifikasyon gerçekleştirilmiş ve analizler sonucunda, ki kare değerinin serbestlik derecesine oranın 1,46 olduğu, RMSEA değerinin 0.045, NFI değerinin 1.00, CFI değerinin 1.00, SRMR değerinin 0.013, GFI değerinin 1.00 ve AGFI değerinin 0,97 olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ki kare değerinin serbestlik derecesinin 2,5 değerinin altında olmasının mükemmel uyum; GFI, AGFI, CFI, NFI değerlerinin 0,95 düzeyinden büyük olması durumunda mükemmel uyum; SRMR ve RMSEA değerlerinin 0.05'den küçük olması durumunda mükemmel uyum olacağı bilinmektedir (Tabachnik & Fidell, 2001). Bu bağlamda modelin gerekli uyum değerlerini sağladığı görülmüştür.

Tablo 6. Maddeler Arası Korelasyon ve Alpha Katsayısı

	A1	A2	A3	A4	Cronbach's Alpha
A1					
A2	,473				,747
A3	,404	,439			
A4	,401	,511	,416	1,000	

Tablo 6'ya göre, ölçeğe ait Cronbach's Alpha katsayısının ,747 olduğu; maddeler arasındaki korelasyon katsayılarının ise orta kuvvette pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Cronbach Alpha katsayısının ölçeğin 0,7'den büyük olması beklenir (Kılıç, 2016). Bu bağlamda ilgili ölçme aracının geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ifade edilebilir.

Sonuç ve Tartışma

Çocuklar için aidiyet ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğini ortaya koymak amacıyla yapılan araştırma sonucunda; çocukların aidiyet düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Bu amaçla çalışmanın bu bölümünde elde edilen bulgular ilgili alan yazın ve araştırma sonuçları ile birlikte sunulmuştur.

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, geliştirilen ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesinde açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. AFA sonucunda ölçeğin tek faktörlü bir yapıdan oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Tek faktörlü yapının ise modelin %58,105'ini açıkladığı görülmüştür. Ayrıca ölçek maddelerine ait faktör yük değerlerinin ,734 ile ,804 arasında değişmekte olduğu tespit edilmiştir. DFA sonucunda ise genel olarak elde edilen uyum indeksleri ölçeğin mükemmel bir uyuma sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ölçeğin tümüne ait Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.747 olarak bulunmuştur. Maddeler arasındaki korelasyon katsayılarının ise orta kuvvette pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Ölçek 4'li likert tipinde hazırlanmıştır. Güvenirlik analizi sonuçları incelendiğinde hem genel hem de alt faktörlere ilişkin olarak güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

İnsanlar birçok farklı şekilde ve birçok farklı bağlanma nesnesine "ait" olabilir. Bunlar, belirli bir kişiden tüm insanlığa, somut veya soyut bir şekilde, kendilik veya başka bir kimlikle, istikrarlı, tartışmalı veya geçici bir şekilde değişiklik gösterebilir. Bununla birlikte, en "ilkel" biçimlerinde bile aidiyet her zaman dinamik bir süreç olarak kendisini göstermiştir. Aidiyet genellikle çok katmanlıdır ve coğrafi olarak da çok ölçekli bir yapıya sahiptir. Aidiyeti sosyal ve politik bir bakış açısıyla ele alan çalışmalarda, aidiyetin inşa edildiği üç ana analitik yöne dikkat çekilmektedir. Bunlardan ilk yön, sosyal konumlarla ilgilidir; ikincisi, insanların kimlikleri ve çeşitli topluluklara ve gruplara duygusal bağlılıklarıyla ilgilidir. Üçüncüsü ise insanların kendilerinin ve başkalarının aidiyetlerini yargıladıkları etik ve politik değer sistemleriyle ilgili olarak açıklanmıştır (Yuval-Davis, 2011)

Aidiyet duygusunu farklı bakış açılarıyla ele alan çalışmalarda, erken çocukluk döneminde aidiyet duygusunun gelişiminin pek çok nedene bağlı değişiklik gösterdiği görülmüştür (Emilson & Eek-Karlsson, 2021; Nette & Hayden, 2007; Koivula & Hännikäinen, 2016; Tillett & Wong, 2018). Özellikle erken dönemde çocukların temel bakım ihtiyaçlarının karşılanması, güven duygusunun sağlıklı bir şekilde gelişmesi, yeni deneyimlerinin olumlu bir şekilde desteklenmesi ve olumlu bir benlik algısı süreci çocukların bulundukları dünyaya ait hissetmesinin temellerini oluşturmaktadır. Zamanla farklı bağlamlarda gelişen sosyal ilişkiler ile şekillenen aidiyet duygusunun kazanılması, sonraki birçok zorluğun üstesinden gelmeyi ya da sağlıklı

kazanılamaması tam aksine zorluklarla baş etme sürecini engelleyebilmektedir. Bu bağlamda aidiyet kavramının temel yapısı incelendiğinde, duygusal bağlılıkla, "evde" hissetmekle ilgili bir durum olarak değerlendirilmektedir (Yuval-Davis, 2011). Bu konuda Hage'in (1997, s.103) işaret ettiği gibi "ev, gelecek için bir umut duygusu içeren, devam eden bir projedir". Bu umut duygusunun bir kısmı, 'güvenli' bir alan olarak evle ilgilidir. Aynı zamanda "evde" hissetmenin mutlaka olumlu ve sıcak duygular yaratmadığını vurgulamak bu noktada önemlidir. Aksi durumlarda duygusal bağlılığın yanı sıra güvenliğin de zaman zaman kızgınlık, küskünlük, utanmışlık, öfkeli olma şeklinde yansıdığı görülmektedir (Ignatieff, 2001). Bu nedenle aile, çocukların gelecek yaşamlarında dünyaya ve ilişkilere güvenle bakabilmeleri, sağlıklı bağlanabilmeleri ve umut dolu bir yaşam sürebilmeleri açısından temellerin inşa edildiği bir alan olarak değerlendirilmektedir. Bu temel duyguların şekillendirdiği aidiyet duygusu açısından aile, en önemli bileşen olarak kaynaklarda belirtilmektedir (Bowlby, 1958; Çınarbaş & Nilüfer, 2019; Maslow, 1970).

Diğer taraftan çocukların aidiyet duygusunun desteklenmesinde ve derinleştirilmesinde, aileden sonra en önemli bileşenin okullar olduğunu ortaya koyan çalışmalar çoğunluktadır (Beck & Malley, 2003; Jo Wastell & Degotardi, 2017; Johansson & Rosell, 2021). Özellikle okul öncesi eğitim kurumlarında bu duyguyu destekleyen öğretmen tutumlarının ve uygulamalarının çocukların çok yönlü gelişimine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir (Bitterberg, 2013; Boldermo, 2020). Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenlerin, çocukların aidiyet duygusuna odaklanarak değerlendirmeler yapması, çocuğun sağlıklı ve çok yönlü bir gelişim göstermesi açısından önemli bir yere sahiptir. Çünkü çocuklar güvende hissettikleri, sevdikleri, kabul ve değer gördükleri ortamlarda öğrenmeye daha açık hale gelmektedirler. Bu nedenle çocukların aidiyet gelişimlerinin değerlendirilmesi ve takip edilmesi, sosyal ilişkileri güçlü, topluluklar içinde olmaktan keyif alan, olduğu gibi kabul gören, sevildiğini ve değer gördüğünü hisseden bireyler yetiştirmek açısından büyük öneme sahiptir.

Ayrıca çocukların okul ortamında akranları ile yaşadıkları etkileşimler özellikle çocukların okula yönelik aidiyet duyguları ve sonrası için belirleyici rol oynamaktadır. Bununla ilişkili olarak Nette ve Hayden (2007) yürüttükleri çalışmada çocuğun bir yere ait olma duygusunda aile ve arkadaşların önemini hem anket hem de görüşmelerde araştırmışlardır. Çocuğun 'şimdi' hangi ülkede yaşamayı tercih edeceğini ve nedenini soran bir anket maddesine çocukların çoğunluğunun, oralarda arkadaşlarının olduğunu belirttiği görülmüştür. Benzer şekilde Boldermo'nun (2020) çalışmasında, iki yaşındaki çocukların günlük kurumsal yaşamlarının akran kültüründeki özelliklerden etkilendiğini, ilgi ve paylaşım anları, paylaşılan ortak deneyimler ve karşılıklı bağlar, hiyerarşiler ve grup sınırlarının devam eden akran ilişkileri ile karakterize edildiğini ortaya koymuştur.

Bu araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) aidiyet düzeylerini ölçmek için tek yapılı ve 4 maddeden (okul, öğretmen, arkadaşlar ve aile) oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Aidiyet üzerinde etkili olan değişkenleri inceleyen çalışmalarda görüldüğü gibi erken dönemde çocukların aidiyet duyguları üzerinde etkili olan temel değişkenler ölçek yapısında yer verilen alt faktörler ile paralellik göstermektedir. Araştırma bulgularında dört faktörlü bir yapı gösteren ölçeğin, tek kırımlı şekilde sonuç vermesinde aidiyete ait bileşenlerin; okul, öğretmen, arkadaş ve ailenin genel bir aidiyet algısı oluşturmalarının etkisi olduğu düşünülmektedir. Çocukların aidiyet duygusunun gelişimini birçok nedene bağlayan, muğlak ve derinlikli bir yapı olarak tanımlayan kaynaklardan (Brison, 1999; Jo Wastell & Degotardi, 2017) yola çıkarak, bu durumun aidiyet üzerindeki etkisinin ölçeğe de yansıdığı, bu nedenle tek kırımlı bir yapının söz konusu olabileceği söylenebilir.

Araştırmanın bulguları arasında yer alan, alt faktörler arasındaki korelasyon katsayılarında ise orta kuvvette pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Bu durum ölçeğin yapısını temsil eden; okul, öğretmen, arkadaş ve aile faktörlerine ilişkin aidiyet duygularının birbirini etkilediği yönünde diğer araştırmaların sonuçları ile örtüşmektedir.

Tüm bu sonuçlarla birlikte aileler ve eğitimciler tarafından çocukların aidiyet duygusunun gelişimini ve etkileyen değişkenlerin erken dönemde fark edilerek, etkin çevre koşulları, etkili eğitim programları ve öğretmen yaklaşımları ile desteklenmesi önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin

akranlar arası etkileşimleri ve çatışmaları yönetme konusunda bilgi sahibi olması, çocukların öz değer algısı ve bağımsızlaşmaları, kişiler arası problem çözme becerilerinin gelişiminde oldukça önemlidir. Buna bağlı olarak geliştirecekleri aidiyet duygusunun desteklenmesinde önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte ailelerin, öğretmenler tarafından düzenlenecek aile eğitim çalışmalarına ve öğrenme ortamlarına dahil edilmeleri, çocukların aidiyet duygusunun desteklenmesinde son derece önemlidir.

Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) aidiyet düzeylerini ölçmek için yapılan bu çalışmada ölçek verileri doğrudan çocuklarla yapılacak uygulamalardan elde edilecek şekilde tasarlanmıştır. Ölçek, 48-72 aylık çocukların aidiyet duygularını değerlendirmek için tasarlanmıştır. Ayrıca ölçek okul öncesi dönem sonrası çocuklarını kapsayacak ve değerlendirecek şekilde geliştirilebilir ve boylamsal çalışmalar planlanabilir. Sonraki çalışmalarda ölçeğin uygulandığı grubun dışında farklı bir gruba uygulanması planlandığında ise geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin tekrarlanması önerilmektedir.

Yazarın Beyanı

Araştırmacıların katkı oranı beyanı: Araştırma tek yazarlı bir çalışma olduğu için tüm süreçler yazar tarafından yürütülmüştür.

Etik Kurul Kararı: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'na ait 04/01/2022 tarih, 2023/01 toplantı numaralı ve GO2023/07 sayılı karar onayı ile veriler toplanmıştır.

Çatışma beyanı: Herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

- Beck, M., & Malley, J. (2003). In the classroom a pedagogy of belonging. <https://cyc-net.org/cyc-online/cycol-0303-belonging.html>
- Besta, T., Mattingly, B., & Błazek, M. (2016). When membership gives strength to act: Inclusion of the group into the self and feeling of personal agency. *The Journal of Social Psychology*, 156(1), 56-73. <https://doi.org/10.1080/00224545.2015.1053838>
- Bitterberg, A (2013) *Feeling a sense of belonging in the early childhood centre: An exploration into a community of practice*. Masters Dissertations, Technological University, Dublin.
- Boldermo, S. (2020). Fleeting moments: Young children's negotiations of belonging and togetherness. *International Journal of Early Years Education*, 28(2), 136-150. <https://doi.org/10.1080/09669760.2020.1765089>
- Bowlby, J. (1958). The nature of the child's tie to his mother. *International Journal of Psycho-Analysis*, 39, 350-373. <https://doi.org/10.4324/9780429475931-15>
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28, 759-775. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.5.759>
- Brison, S. J. (1999). *Trauma narratives and the remaking of the self*. In Mieke Bal, Jonathan Crewe, and Leo Spitzer (Eds.) *Acts of memory: Cultural recall in the present* (pp.39-54). Dartmouth College: University Press of New England.
- Bryman, A. & Cramer, D. (2001). Quantitative data analysis with SPSS release 10 for Windows: A guide for social scientists. (pp. 49-50). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203471548>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Scientific research methods* (11. Baskı). Pegem Akademi.
- Cameron, L. Rutland, A., Brown, R., & Douch, R. (2006). Changing children's intergroup attitudes toward refugees: Testing different models of extended contact. *Child Development*, 77(5), 1208-1219. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2006.00929.x>
- Child, D. (2006). The essentials of factor analysis (3th Ed.). (pp.109-110). Continuum.

- Çınarbaş, D. C., & Nilüfer, G. (2019). Adler ve Sulloway'ın Doğum Sırası Kuramları ve görgül bulgular ile ilgili bir derleme. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 59(1), 125-151. <https://doi.org/10.33171/dtcjournal.2019.59.1.7>
- Çoban, G. S. (2021). Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi kendini gerçekleştirme basamağında gizil yetenekler. *European Journal of Educational and Social Sciences*, 6(1), 111 – 118.
- Emilson, A., & Eek-Karlsson, L. (2021). Doing belonging in early childhood settings in Sweden. *Early Child Development and Care*, 192(14), 2234-2245. <https://doi.org/10.1080/03004430.2021.1998021>
- Feist, J., & Feist, G.J. (2006). *Theories of personality*. (6th Edition), McGraw Hill.
- Field, A. (2005). Reliability analysis. In Field, A., (Eds.) *Discovering statistics using SPSS*. (2nd Edition). (pp.423). Sage.
- Hage, G. (1997). *At home in the entrails of the West: Multiculturalism, "ethnic food" and migrant home building*. In H. Grace, G. Hage, L. Johnson, J. Langsworth and M. Symonds (Eds.) *Home/World Space, Community and Marginality in Sydney's West*. (pp.103). Pluto Press.
- Hagerty, B.M.K., & Patusky, K.L. (1995). Developing a measure of sense of belonging. *Nursing Research*, 44, 9-13. <https://doi.org/10.1097/00006199-199501000-00003>
- Hagerty, B.M.K., Lynch-Sauer, J., Patusky, K., Bouwsema, M., & Collier, P. (1992). Sense of belonging: A vital mental health concept. *Archives of Psychiatric Nursing*, 6, 172-177. [https://doi.org/10.1016/0883-9417\(92\)90028-H](https://doi.org/10.1016/0883-9417(92)90028-H)
- Hagerty, B.M.K., Williams, R.A., Coyne, J.C. & Early, M.R. (1996). Sense of belonging and indicators of social and psychological functioning. *Archives of Psychiatric Nursing*, 10, 235-244. [https://doi.org/10.1016/S0883-9417\(96\)80029-X](https://doi.org/10.1016/S0883-9417(96)80029-X)
- Halse, C. (2018). Theories and theorising of belonging. In. C. Halse (Eds.), *Interrogating belonging for young people in schools* (pp.1-28). Palgrave. https://doi.org/10.1007/978-3-319-75217-4_1
- Hännikäinen, M. (1999). Togetherness-a manifestation of day care life. *Early Child Development and Care*, 151, 19-28. <https://doi.org/10.1080/0300443991510103>
- Healy, M. (2020). The other side of belonging. *Studies in Philosophy and Education*, 39(2), 119-133. <https://doi.org/10.1007/s11217-020-09701-4>
- Ignatieff, M. (2001). *Human Rights as politics and idolatry*. Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400842841>
- Jo Wastell, S., & Degotardi, S. (2017). 'I belong here; I been coming a big time': An exploration of belonging that includes the voice of children. *Sage Journals*, 42(4), 38-46. <https://doi.org/10.23965/AJEC.42.4.05>
- Johansson, E., & Rosell, Y. (2021). Social sustainability through children's expressions of belonging in peer communities. *Sustainability*, 13(7), 1-17. <https://doi.org/10.3390/su13073839>
- Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın alfa güvenirlik katsayısı. *Journal of Mood Disorders (JMOOD)*, 6(1), 47-48. <https://doi.org/10.5455/jmood.20160307122823>
- Koivula, M., & Hännikäinen, M. (2016). Building children's sense of community in a day care centre through small groups in play. *Early Years*, 37(2), 1-17. <https://doi.org/10.1080/09575146.2016.1180590>
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality* (2nd Edition). Harper& Row.
- Mead, G. H. (1934). *Mind, self, and society*. The University of Chicago Pres.
- Nette, J., & Hayden, M. (2007). Globally mobile children: The sense of belonging. *Educational Studies*, 33(4), 435-444. <https://doi.org/10.1080/03055690701423614>
- New Zeland Ministry of Education, (2017). Ministry of education annual report.

<https://www.education.govt.nz/assets/Documents/Ministry/Publications/Annual-Reports/2017-MOE-Annual-Report-web.pdf>

- Pallant, J. (2016). *SPSS Survival Manual: A Step by Step Guide to Data Analysis Using SPSS Program* (6th ed.). (pp.200-201). McGraw-Hill Education.
- Peers, C., & Fler, M. (2014). The theory of 'belonging: Defining concepts used within belonging, being and becoming-the Australian early years learning framework. *Educational Philosophy and Theory*, 46(8), 914–928. <https://doi.org/10.1080/00131857.2013.781495>
- Schaffer, H. R. (2006). *Key concepts in developmental psychology*. Sage. <https://doi.org/10.4135/9781446278826>
- Stevens, M., J. (1992). Prescott Lecky: Pioneer in consistency theory and cognitive therapy. *Journal of Clinical Psychology*, 48(6), 807-811. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(199211\)48:6<807::AID-JCLP2270480615>3.0.CO;2-C](https://doi.org/10.1002/1097-4679(199211)48:6<807::AID-JCLP2270480615>3.0.CO;2-C)
- Stratigos, T. (2015). Processes of categorisation and the politics of belonging in early childhood education and care: An infant's experience in multi-age family day care. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 16(3), 214-229. <https://doi.org/10.1177/1463949115600029>
- Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2001). *Using multivariate statistics* (4th ed.). (pp.512). Allyn & Bacon.
- Tillett, V., & Wong, S. (2018). An investigative case study into early childhood educators' understanding about 'belonging'. *European Early Childhood Education Research Journal*, 26(1), 37–49. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2018.1412016>
- Trawick-Smith, J. (2018). Çocuk gelişim kuramları. B. Akman (Çev. Ed.) *Erken çocukluk döneminde gelişim çok kültürlü bir bakış açısı içinde* (ss.34-64). Nobel Yayıncılık.
- Woodhead, M., & Brooker, L. (2008). *A sense of belonging. Early childhood matters*. Bernhard van Leer Foundation.
- Yuval-Davis, N. (2011). *Power, intersectionality and the politics of belonging*. (pp.1-21). FREIA & Department of Culture and Global Studies. <https://doi.org/10.5278/freia.58024502>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

It is noted that individuals whose need for belonging and love are met continue their development by meeting their need for trust and dignity and can progress toward self-realization (Feist & Feist, 2006). It has been emphasized in the literature that the bond established between the caregiver and the baby, especially during the pregnancy process, is extremely essential in the development of the sense of belonging since the family is the smallest social structure in which the individual's needs to belong is first supported. These early relationships with others, especially caregivers, are influential in how individuals perceive themselves and behave concerning others in later years. Yet, behind this general understanding, there are profound questions about what it means to belong, how belonging is "formed," how it is experienced and expressed or not, and the implications for individuals or groups. In particular, these questions have attracted attention in many disciplines, such as sociology, psychology, theology, gender studies, anthropology and politics. Recent studies have focused on the sense of belonging of individuals/children living in communities at risk, where global trends, such as increasing nationalism, transnational mobility, refugees fleeing war and migrant flows are experienced (Besta et al., 2016; Cameron et al., 2006; Halse, 2018; Healy, 2020). Consequently, these questions mentioned above deserve further urgency and importance for all areas of life, including education.

Belonging is emerging as a remarkable concept for early childhood education and care. Since the policy of social belonging focuses on how belonging works in all its complexity, preschools constitute a potentially qualified focal point for thinking about belonging. Therefore, studies on belonging in early childhood and early childhood centres, which are, after families, the very first community in which children participate, have tried to explain the concept of belonging in many ways and to support it from the early period. When the literature and studies on belonging are reviewed, it is seen that there are many variables that affect the development of the sense of belonging in children (Emilson & Eek-Karlsson, 2021; Koivula & Hännikäinen, 2016; Rosell, 2021; Tillett & Wong, 2018). On the other hand, among studies conducted with children, no measurement tool has been identified that can evaluate children's sense of belonging in a comprehensive and versatile manner. Thereby, this study aimed to develop the "Belonging Scale for Children" to measure the level of belonging of children in the early period.

Method

This research was a scale development study. The study group of this research consisted of 88 children attending a preschool education institution in Burdur Mehmet Akif Ersoy University, a province of Turkey, in the 2021-2022 academic year. A Personal information form was prepared by the researchers to collect information about the children included in this study. Also, 'Belonging Scale for Children,' which was developed and used for the first time in Turkey, aimed to evaluate the sense of belonging of 48-72-month-old children. The scale was designed with a 4-point rating as I have a high sense of belonging (3) / I have a moderate sense of belonging (2) / I have a low sense of belonging (1) / I have no sense of belonging (0). The scale was organized into four sub-factors. Exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis were performed to test the reliability and validity of the 'Children's Belonging Scale' developed for 48-72 months old children. To test the suitability of the data for principal component analysis, Kaiser Mayet Olkin and Barlett Sphericity tests were applied in the SPSS package program. The LISREL package program was used for confirmatory factor analysis of the structure that emerged from the analyses. The ratio of the chi-square value to the degrees of freedom regarding the validity of the model, GFI, AGFI, CFI, NFI, SRMR and RMSEA values were examined. By performing the '1' modification suggested by the LISREL model, the values related to the suitability of the model were brought to the compatible level. For the reliability of the measurement results, the Cronbach's alpha values of the scale were checked.

Results

This research conducted to reveal the validity and reliability of the "Belonging Scale for Children," and was prepared in a 4-point Likert type. Exploratory and confirmatory factor analyses were used to test the

construct validity of the developed scale. Based on EFA, it was concluded that the scale consisted of a single-factor structure. The single-factor structure explains 105,58% of the model. It was observed that the factor load values of the scale items varied between ,734 and ,804. As a result of CFA, the general fit indices revealed that the scale had a perfect fit.

It was observed that the factor load values of the scale items varied from ,734 to ,804. Hereby, the general fit indices revealed that the scale had a perfect fit. The Cronbach's alpha internal consistency coefficient of the whole scale was 0.747. It can be said that the correlation coefficients between the items were moderately strong, positive and significant. When the results of the reliability analysis are considered, it can be concluded that it is a reliable measurement tool regarding both general and sub-factors.

Conclusion

It is believed that in contributing to and deepening children's sense of belonging, teacher attitudes and practices that support this feeling, especially in pre-school education institutions, can facilitate the multifaceted development of children. Furthermore, the inclusion of families in family education programs and learning environments organized by teachers is highly salient in reinforcing children's sense of belonging. In preschool education institutions, teachers' evaluations by focusing on children's sense of belonging are of great significance concerning the healthy and versatile development of the child. As children are more open to learning in environments where they feel safe, loved, accepted and valued, the evaluation and monitoring of children's development of belonging is of great importance in terms of raising individuals who have strong social relations, enjoy being in communities, are accepted as they are, and feel loved and valued.